

KLIC PO ODGOVORNOSTI

Ljubiteljsko ukvarjanje s folklorno dejavnostjo vodjem folklornih, pevskih in godčevskih skupin, njihovim predsednikom, tajnikom, blagajnikom, garderoberjem in vsem drugim članom "vzame" veliko časa. Zakaj "vzame" in ne *vzame*? Zato ker nam čas, ki ga vlagamo v ljubiteljsko dejavnost, ni vzet. Resnično si nekateri zaradi vse bolj zahtevnih služb, resnejšega odnosa do šolanja in drugega, kar prinaša današnje življenje, težka razporejate ure dneva in tedna ter iščete minute, da bi se udeleževali vaj, nastopov, sestankov, se ukvarjali s pranjem in likanjem folklornih kostumov, da bi razmišljali o novih programih, prebrali literaturo, se ukvarjali z zakonskimi predpisi, avtorskimi pravicami ..., a verjemite, da s tem ne zapravljate časa. Podarjate ga sebi in ljudem, ki se z vašo dejavnostjo srečujejo, ob tem osebnostno rastete, razvijate svojstven odnos do življenja, do narodove preteklosti in s preteklostjo prežete sodobnosti. S tem bogatite svoje življenje in življenje drugih, hkrati pa sooblikujete današnjo družbo, ki bi bila brez zavedanja o pomenu korenin, iz katerih je zrasla, še bolj razčlovečena, kot je.

Ukvarjanje s folklorno dejavnostjo je sicer ljubiteljsko, a zato nič manj odgovorno. Folklorniki smo za svoja dejanja najprej odgovorni sami sebi in svoji vesti, potem pa tudi družbi, v kateri bivamo. Poleg nezanemarljivih splošnih funkcij ljubiteljstva, ki ga zaznamuje z druženjem prepleteno aktivno preživljanje prostega časa, ima folklorna dejavnost to posebnost, da v družbi razvija odnos do preteklega življenja najširših plasti prebivalstva. In za to smo odgovorni. Najprej sami sebi in svoji vesti, potem pa tudi drugim – tistim, ki naše delo finančno, strokovno ali kako drugače podpirajo.

Brez dvoma nihče, ki se ukvarja s folklorno dejavnostjo, še manj kdo, ki si želi prebirati Folklornik, namerno ne dela slabo. Obstajajo pa precejšnje razlike v tem, koliko časa in truda ljudje vlagajo v svoje ljubiteljsko delovanje. Pri tem so najbolj izpostavljeni vodje folklornih, pevskih in godčevskih skupin, ki so odgovorni za oblikovanje programov in za njihovo izvedbo. Številni se res nesebično predajajo delu, se izobražujejo, prebirajo literaturo, spremljajo dejavnost drugih in s tem bogatijo življenje v svojih skupinah in okoljih. Mnogi upoštevajo smernice, ki so se izoblikovale na podlagi preteklih izkušenj in strokovnih spoznanj v sodobnosti, drugi ob tem in mimo tega iščejo nove poti, ki se bodo kot prave ali neprave pokazale v prihodnosti. Poskusi iskanja novega so vsekakor gonilo vsakega razvoja – tudi razvoja folklornih skupin –, ne zdi pa se koristno, da nekateri kljub jasnim in utemeljenim stališčem ljudi, ki se strokovno in znanstveno ukvarjajo s folklorno dejavnostjo, zaradi občutka, da morajo biti drugačni od večine, da morajo biti všečni občinstvu, da morajo biti taki, kot zahtevajo ali pričakujejo naročniki nji-

hovit nastopov ... podlegajo željam po atraktivnosti in ceni vsečnosti ter vztrajajo pri tem delu, ki ne predstavlja več le poskusa iskanja novega, ampak predstavlja ponavljanje že videnege. V okviru folklorne dejavnosti Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti se bomo tudi v prihodnje zavzemali, da bi folklorne, pevske in godčevske skupine pripravljale različne programe, da bi pripravljale zanimive projekte, take, ki bodo gledljivi in poslušljivi, a v njih izročilo ne bo toliko spremenjeno, da skoraj ne bo več prepoznavno. Usmerjanje in vrednotenje odrskih interpretacij izročila, ki se bistveno odmikajo od izvirne podobe in so lahko ravno tako zanimive in družbeno koristne, prepuščamo drugim. V okviru Javnega sklada Republike Slovenije za kulturne dejavnosti se z njimi ukvarja plesna dejavnost, glasbena dejavnost, gledališka in še katera. Želeli bi si sicer, da folklorne skupine, skupine pevcev ljudskih pesmi in godcev ljudskih viž sledijo smernicam, ki so razvidne v tej in preteklih številkah Folklornika, a odločitev, kaj bodo počele in kako bodo to počele morajo sprejeti skupine skupaj s svojimi vodstvi same.

In kaj prinaša številka Folklornika, ki je pred vami?

Strokovni prispevek o plesni modi na evropskih in slovenskih plesiščih od konca 19. stoletja do 2. svetovne vojne je napisala dr. Meta Zagorc ter s tem posredno pokazala na razlike med plesnim izročilom, ki ga poznamo folklorniki, in plesi, ki so jih plesali sprva predvsem meščani, pozneje pa tudi delavci in kmetje, a navadno niso prepoznavni kot "slovenski ljudski plesi". Dr. Rebeka Kunej v rubriki Strokovni pretresi v prispevku "Globok vtis folklornega festivala" osvetljuje začetke delovanja folklornih skupin v času med obema svetovnjima vojnama ter podrobno predstavlja folklorni festival, ki je potekal v Mariboru leta 1939. S Tomažem Simetingerjem prav tako v Strokovnih pretresih opozarjava na zbirko oblačil, ki jih je za razstavo v Sankt Peterburgu (i)zbral Matija Majar Ziljski, sam pa na primeru izjav folklornikov dveh folklornih skupin z Gorenjske razmišljam o občutenjih, ki se razvijajo ob kostumiranju.

V rubriki Gradivo spet prinašamo opise otroških iger – tokrat z južne Notranjske –, ki jih je na našo željo izjemno zavzeto zbrala in za objavo pripravila Milena Ožbolt, Mojca Lepej iz Kopra piše o izročilu Čubejcev, Marica Pahor iz Sežane o lastnih izkušnjah z izdelovanjem pripadnostnih kostumov – izdelovanjem "manderjerskih in drugih noš", Ljuba Vrtovec Pribac, ki je marca v Kranju vodila seminar o oblačilni dediščini, pa na kratko predstavlja rokavce.

Več člankov kot navadno je v rubriki Kako delati. Dr. Urša Šivic je pripravila prispevek o ljudskem basu, ki bo, upamo, v pomoč vsem poustvarjalcem pesemskega izročila, Nina Volk kar z dvema prispevkoma razkriva pasti prirejanja plesnih viž in njihovega transkribiranja, dr. Bruno Ravnikar v Priporočilih folklornim skupinam zelo nazorno in natančno piše o tem, kako se morajo folklorne skupine pripravljati na nastope v tujini, Adriana Gaberščik opozarja na posebnosti v razvoju otroka, ki jih je treba upoštevati pri

izbiri pesmi za otroške folklorne skupine, Tjaša Ferenc piše o tem, kaj je treba vedeti pri vzpostavljanju stikov z mediji, Nina Luša o etičnem ravnanju, Polonca Vengušt o težavah pri delu z najstniki, Zala Nahtigal o lastnih izkušnjah z vključitvijo v folklorno skupino, jaz pa predstavljam načela kostumiranja folklornih skupin. Slednja so sprejeli in sooblikovali strokovni odbor pri Zvezi ljudskih tradicijskih skupin Slovenije in strokovni spremljevalci folklornih skupin pri Javnem skladu Republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

V rubriki Predstavljamo boste lahko prebrali nekaj o novi oddaji na Radiu Ognjišče, o razstavi o oblačenju šolskih otrok in učiteljev v Šolskem muzeju, o novem forumu – Folklorumu, obsežen prispevek, v katerem smo se pogovarjali s strokovnimi spremljevalci srečanj folklornih, pevskih in godčevskih skupin, o tamburaštvu na Slovenskem, o zgodovini otroških folklornih taborov, o petju v Sevnici in okolici, o pomenu ukvarjanja otrok s folklorno dejavnostjo, o različnem dojemljanju vaške in mestne folklorne skupine, o izkušnjah, kako učiti ples gluhe in naglušne, in o tem, kako se je v Prekmurju razvijala madžarska folklorna skupina Muravidék.

V Poročilih in ocenah Folklornik prinaša vtise z nekaterih srečanj folklornih skupin, s seminarjev, z obletnic in drugih dogodkov ter projektov folklornih in pevskih skupin, kot vedno pa dodajamo načrt srečanj in izobraževanj, ki jih pripravlja Javni sklad Republike Slovenije za kulturne dejavnosti, in tokrat predstavljamo tudi novosti pri sofinanciranju projektov. Ob koncu vas opozarjamo na nekaj izdaj zgoščenk in knjig, ki so zanimive folklornikom, in se spominjamo dela in življenja dr. Zmage Kumer.

dr. Bojan Knific

